

'MISSCHIEN IN 2017?' IS HET DIT JAAR DAN EINDELIJK TIJD VOOR HET COLLECTIEF KIJKEN, DENKEN EN HANDELEN IN HET SOCIAAL DOMEIN?

Eind jaren negentig was ik opbouwwerker in de Kamperpoort. Een volksbuurt en herstructureringsgebied dicht tegen de binnenstad van Zwolle. De bewoners bedachten toen de slogan 'Misschien in 2010' en maakten een eigen plan voor de toekomst van hun wijk. Ik moest er aan denken toen ik de column 'collectief kijken blijkt blinde vlek van wijkteams' las van Pieter Hilhorst en Jos van der Lans. Gaat het dan eindelijk gebeuren? Gaan we de zoektocht aan gericht op de transformatie van het sociaal domein in plaats van te blijven focussen op individuele casuïstiek? Misschien in 2017?

Inmiddels is de transformatie twee jaar onderweg en hebben al heel wat deskundigen de balans opgemaakt. Dat ga ik dan ook zeker niet herhalen. Wel wil ik proberen bij te dragen aan oplossingen. Om samen vooruit te komen in het transformatieproces. Op basis van mijn ervaringen op de praktijkvloer van het wijkgericht werken en het coachen van diverse sociale wijkteams.

BEPAAAL GEDEELD PERSPECTIEF

Wat ik tegen kom bij sociale wijkteams is, dat zij vaak niet werken vanuit een duidelijk gedeeld perspectief. Wat is de stip aan de horizon, de focus? Vanuit welke bedoeling wordt er gewerkt? En van wie is die bedoeling dan? Het wordt tijd dat de wijkteams samen met bewoners de focus voor de wijkgerichte aanpak van welzijn, hulp en zorg bepalen. Ga met bewoners in gesprek over wat zij daarin zelf kunnen betekenen en wat zij verwachten van het sociaal wijkteam. Zie de stip aan de horizon als richtinggevend en koersbepalend, maar zeker ook als inspirerend vertrekpunt. Niet alleen voor de bewoners en het sociaal wijkteam, maar ook voor de gemeente en de partners in de wijk. In Wezep (gemeente Oldebroek) coach ik het proces Krachtstroom. Daar heeft het Krachtstroomteam bestaande uit professionals vanuit het sociaal team en het CJG samen met bewoners de volgende stip aan de horizon gezet: 'Maak het verschil'. Op zoek naar goede ideeën van bewoners om welzijn, hulp en zorg te vernieuwen, veranderen en verbeteren. En dat levert inmiddels veel goede ideeën op.

DEEL JOUW INTRINSIEKE DRIVE

Volgens mij heeft onvoldoende toekomen aan de transformatie ook te maken met de intrinsieke drive van de teamleden. Zij komen vooral vanuit de hulpverlening en zorg en zijn gewend om individueel te werken vanuit een caseload. Individuele problemen oplossen dat is hun core business. Mensen helpen dat is vaak hun intrinsieke drive. En daar is niets mis mee! Maar als het gaat om de intrinsieke motivatie gericht op de transformatie, dan zie ik verschillen ontstaan. Dan zijn er werkers die warm lopen voor de noodzakelijke vernieuwing en verandering. Die de bedoeling van de transformatie scherp hebben en die opereren in de haarvaten van de wijk. Een ander deel van het team is gericht op individuele hulpverlening en vindt het lastig om individuele ambities van bewoners door te vertalen naar collectieve initiatieven van bewoners. Logisch, want dat is toch een ander ambacht. En er is een deel van de werkers die vindt dat er niets nieuws onder de zon is, omdat zij allang zijn getransformeerd 'zo deden we het vroeger ook al'. Het delen van jouw intrinsieke drive binnen het team maakt duidelijk waarom jij dit werk doet. Waarom zit jij in het sociaal wijkteam? Wat is jouw persoonlijke stip aan de horizon? Waar gaat jouw hart sneller van kloppen? De persoonlijke intrinsieke drive van de medewerkers moet in verbinding staan met het gedeelde perspectief. Ook professionals moeten vanuit hun eigen kracht en drive kunnen functioneren. Als je elkaars drive kent, dan weet je beter wat je van elkaar kunt verwachten.

BOUW EEN NETWERK

Er wordt veel geschreven en gezegd over of het sociaal wijkteam wel de oplossing is voor de gewenste transformatie. Ik zou zeggen, nee natuurlijk niet. Transformatie gaat over vernieuwing en verandering van inhoud, werkwijzen, organisatie, cultuur, gedrag en competenties. Een transformatie brengt iets wezenlijks nieuws teweeg. En dat is een zoektocht waarvan niemand de oplossing nog weet. Het is experimenteren, leren, fouten maken en reflecteren. Dat vraagt om een omslag in kijken, denken en doen. Bij de burgers, de sociale wijkteams, de organisaties in de wijk en niet in de laatste plaats ook bij de gemeenten zelf. Er is niet één oplossing voor de transformatie en daarom is het ook raar dat de sociale wijkteams in 2015 door de gemeenten als zodanig naar voren zijn geschoven. Kijk, denk en doe daarom meer vanuit het netwerk, dan alleen maar vanuit de teamgedachte. In Wezep zijn de leden van het Krachtstroomteam en de bewoners met een goed idee de aanjagers om samen het verschil te maken. Andere bewoners komen in beweging en sluiten zich aan bij een goed idee. De leden van het Krachtstroomteam coachen bewoners bij het ontwikkelen van nieuwe collectieve diensten en voorzieningen in de wijk. Een aantal collega's uit het sociaal team en het CJG gaan meedoen in de huisbezoeken, om goede ideeën van bewoners op te sporen. Andere collega's gaan specifieke collectieve diensten of voorzieningen coachen, zoals bijvoorbeeld de jonge moedergroep. Er worden verbindingen gelegd met andere programma's in de gemeente, zoals Oldebroek Voormekaar. Zo ontstaat er een Krachtstroomnetwerk.

ZET BEWUST IN OP HET COLLECTIEF

Invoegen in de community. Zo noemen we dat inmiddels in het Krachtstroomteam. Onderdeel worden van de leefwereld van bewoners. Van de netwerken, de onderlinge verbanden, de problemen en de kansen, de goede ideeën. Transformatie komt tenslotte van binnenuit. In 9 van de 10 gevallen komen de sociale wijkteams niet toe aan het collectieve, zo blijkt uit een onderzoek van Movisie, Nederlands Jeugd Instituut en Vilans. Omdat de focus op het individuele ligt worden collectieve oplossingen over het hoofd gezien. En daardoor blijven we ouderwets individuele problemen oplossen in plaats van inzetten op de transformatie van het sociaal domein.

Daarom moeten we vanaf nu bewust in gaan zetten op het collectieve. Als er geen collega in het team zit met deze expertise ga dan samenwerken met iemand uit het netwerk die dat wel heeft, of huur iemand in. Begin met het doorvertalen van de individuele keukentafelgesprekken naar mogelijke collectieve oplossingen. De teams die ik ken hebben gemiddeld ongeveer 700 keukentafelgesprekken per jaar gevoerd. Dat zijn 700 ondersteuningsvragen, maar ook 700 kansen en mogelijkheden om de transformatie handen en voeten te geven. Door bewust in te zetten op collectieve diensten en voorzieningen gericht op de drie transformatieniveaus: normaliseren van hulp en zorg, preventie en innovatie (Friso van Abbema - 'In de buurt - reisgids voor de transformatie van het sociaal domein'). Kijk vanuit de intrinsieke motivatie van de teamleden naar wie er wel en niet wat hebben met het collectieve. Laat degenen die er wel wat mee hebben de ruimte om dit te kunnen gaan doen. Zij kunnen bewust gaan invoegen in de community en gaan ontdekken wat er allemaal speelt in de wijk. De gemeenten zullen het bewust inzetten op het collectieve vanuit de sociale wijkteams moeten stimuleren en gaan faciliteren. Anders komt het niet van de grond.

CREËER ZELF TIJD EN RUIMTE

'We hebben er de tijd en ruimte niet voor' is een veel gehoorde uitspraak in de teams. Je zou ook kunnen zeggen dat de wijkteams te weinig tijd en ruimte creëren. Want als je menig teamleider of regisseur mag geloven, dan hebben de teams alle ruimte om de zoektocht in de vernieuwing en verandering van welzijn, hulp en zorg aan te gaan. En toch gebeurt het niet, omdat de wijkteams dichtslibben in de individuele casuïstiek. Creëer als wijkteam daarom zelf tijd en ruimte door daar met elkaar bij stil te staan. Organiseer een creatieve brainstormsessie. Inventariseer jullie werkzaamheden van de afgelopen periode. Wat heeft wel/niet bijgedragen aan de transformatie? Wat gaat goed en moeten we behouden? Wat gaat niet goed en moeten we mee stoppen of anders gaan doen? Wat kunnen we vernieuwen? Waar gaan we morgen mee beginnen?

Blijven we focussen op individuele casuïstiek, of gaan we nu eindelijk ook inzetten op de collectieve ambities van bewoners. Dat laatste zal de transformatie een stap dichterbij brengen. Misschien in 2017? Laten we niet langer wachten. Ik daag je uit!